

EVERT TAUBE

skriver till

GUNNAR EKELOF

På lördag och med fortsättning nästkommande lördag läser Evert Taube ett par egna berättelser. Här har han skrivit ett brev till vännen och skaldekollegan Gunnar Ekelöf, där han bl. a. berättar om de bohuslänska trakter i vilka hans historier utspelar sig.

Radiotjänst är som skapt för personer med gipsade ben. En ortoped som är vår gemensamma vän och dessutom docent, har nyss tittat på min vänstra vrist. Vristen hade fått en smällkyss av stigbygeln när vallacken Svarte Petter gick runt med mig på Skanörs Ljung. Behövde inte gipsas.

— Men, sa docenten, den tolfte och lördan därpå, när du ska berätta i radio om Pellevantius Bruse och Aileen, då kommer säkert minst femtontusen personer med gipsade ben att lyssna. Radiotjänst är som skapt för personer med gipsade ben. Sedan radion kom till tar alla gipsade patienter sin relativa orörlighet och förankring vid gipsförbanden med mycket bättre humör än på den tiden jag var med. kand. och radion låg i sin linda.

Så långt vår vän.

När jag kom hem från hans klinik låg där ett brev ifrån Dig som Ingridis lätta hand hade skrivit efter Din diktamen. Brevet är postat i Firenze och förmäler bl. a. att Du ligger där i Boccaccios, Lorenzo il Magnificos och mitt och Astris ungdomsland med ett gipsat ben. Ecco! Naturligtvis tänker jag tillbörligen på det obehag Du får utstå på grund av gipsförbandets tyngd, benets oanvändbarhet för dess ändamål och den serie verkliga och inbillade smärtor som poeter, och i synnerhet melankoliska poeter, känner i gipsade ben. *Ma, fratello e poeta carissimo*, min första tanke var i alla fall denna:

— Gunnar Ekelöf lyssnar i Toscana till "Pellevantius Bruse" och "Medan hummerna går i tenan" av Evert Taube.

Ja, jag erkänner att jag såg denna stimulerande nyhet återgiven med stora rubriker i "Corriere della Sera", "Il Popolo Romano", "Secolo XX" och "Mezzogiorno Fiorentino", en tidning som kanske har slutat att komma ut!

Vad jag sålunda kommer att berätta ska jag trycka i en bok och den boken ska heta "Strövtåg i Ranrike". Vackert namn, eller vad tycker Du? Kom dit när Du blir bra i benet!

Kom ut till stränderna, de ödsligt sköna, med slån och hagtorn böjda djupt av storm, med gamla båtvrak som ha multnat gröna, men än, i brustna skrov, bär vågens form!

Där, mellan berg och hav, på sand som skrider, på tång som gungar, kan du ensam gå och ströva i de längst förflydda tider och i ditt släktes framtid likaså.

Ranrike är vresigare i klangen än Ringerike, stoltare än Klockrike och vildare än Frankrike. Alla dessa klangfulla namn satte min fantasi i rörelse redan i tidiga år. De eldade mig till död så som trumpetens eldar krigaren till anfall, ja, klangen av sköna namn, av sköna kvinnors, av gudars, men framför allt av sköna länders blommande länders, heroiska länders namn ropade till mig:

— Framåt! Du skall ej fruktan bära! Framåt claris maiorum exemplis!

Och jag sjöng i kyrkans barnkör:

— *genom de fagra riken på Jorden gå vi till Himmelrik med sång.*

och med Esaias Tegnér:

Se, över dal och klyfta den unga majsol ler!

Sin ishjälms bergen lyfta från ärrig panna ner.

Dessa rader utsäger hela Sverige såsom uppstiget ur både istiden och våra årstidert kortare vinter på grund av leendet från en ung sol! Har grekerna talat om en ung sol? Har Harry Martinsons många solar något anciennitetsförhållande inbördes?

Men till saken! Timmar i sträck kunde jag med outtröttlighet öva mig i det rätta uttalet av sköna, klangfulla ord. Genom privatlektioner i Greklandens historia som jag fick av min far, erfor jag att Demosthenes från början var en skröplig talare men blev värtalare sedan han övat sig att tala med munnen full av kiselstenar. Sådana

fanns gott om i svallgruset på mitt hemlands öar, ja, under västliga stormar sprutade de ur varje våg som ur ett corse d'abondance. Jag stoppade dem våta och salta i munnen och övade mig tappert i Demosthenes' anda med blicken bespejande det larmande Skageraks horisont.

En dag, en vårtermin, när den unga majsol log åt fjorton barn i Kongl. Lotsverkets skola, steg jag fram till den fennissade vägkartan,

Karta

öfver

Skandinavien

med Finland

och

Östersjö-Provinceerne,

satte pekspinnens spets längst in i Christiania Fjord på Akershus, drog därifrån genom Smaalenene och utmed Dal till Trollhättan och Bohus slottsruin i söder, fortsatte västerut längs Göta älv till Vinga i havet, norrut över Marstrand till Koster och Jomfruland och höll under tiden följande tal:

Här ser vi hur Ranrike sträcker sitt bergiga inland från Aker i norr till Bagahus vid Kongahälla i söder. Det skiljes från egentliga Sverige av den mäktiga Gautelfer som under Romelands delar sig i tvenne floder omslutande den fornnorska ön Hisingen. På den ön har hårda drabbningar ofta ägt rum och vid ett tillfälle blev hela befolkningen utrotad sänär som på en dräng och en pige. Från dem härstammar den nuvarande befolkningen, som är både talrik och idug. Ranrike ligger i en atlantisk region, omsvallas i väster av tvenne atlantiska vikar, nämligen Kattegatt, jordom ett så att säga sjötorv mellan Östdanmark och Västdanmark, och Nordsjön, eller Västerhavet, som längs en farled mellan Skagen på Jylland och Pater Noster på svenska kusten benämnes Skagerak, ett namn av holländskt ursprung. Rak betyder räcka eller sträcka, alltså Skagensträckan i Nordsjön —

— Stopp!

Det var lärarinnan, fröken Marianne Wounsch, som sade stopp. Hon hade kommit in utan att jag märkt det.

— Sitt ner!

Jag satte mig ner. Och fröken Wounsch satte ner betyget. Både det i uppförande och i geografi. När min far begärde en förklaring tog jag om hela historien på hans kontor med Philips Atlas of the World som åskådningsmaterial.

Han sade:

— På norsk och dansk tid hörde Hisingen då till Askims m. fl. härad?

— Nej, sade jag, hur skulle den kunna göra det? Askim är en ursvensk domsaga och ligger i Västergötland invid Göteborg. Delar av Hisingen ligger nu under den. Sedan Bohuslän blivit nationalsvenskt är ju Hisingen en ö i Göteborgs och Bohus län. Länet omfattar en del av Västergötland som gränsar till havet och Halland. Men landskapet Bohuslän, som borde heta Ranrike, låg på norsk-danska tiden i Elfarsyssal med sin hisingska del.

— Men, fortsatte min far, när du sist seglade med mig in till Göteborg föll det sig så att vi kom att göra en stagvandring

i Morlanda. Nu, i Tanum, skulle jag kunna göra den bättre. Ett decennium har fört mig tio mil längre norrut i Ranrike, tio år närmare undergången och tio poetiska distansminuter närmare lösningen av poesins problem.

O, Gunnar Ekelöf, bäster vän! Tio famnar närmre Ditt hjärta.

I våras när jag var slukad av havsmyt, Afrodites landning, gravandens seriösa parningslekar skrev jag till Dig från min stuga på Ottertun, mitt för de okända marinsoldaternas gravar, följande, som ligger än på mitt bord:

Broder Gunnar Ekelöf!

Ja, jag sitter här och ser dagarna skifta över Ranrike och känner en varm önskan att alla människor kunde se detta och njuta därav som jag. Tidvattnet påminner om Atlantens närhet. Det faller nu, det är ebb. Klockan är just sju på kvällen. Över bergknallarna norr om min stuga skickar solen in stora strålknippen som silas av sjödis, stora försommardiset i Skagerak, diset som alltid kommer när makrillen tar på dörj, när rönnen och syrenerna blommar och kärleken vakar.

Havet rinner ut från min strand och blottar tretti meter sjöbotten utåt. Där saltängen nyss mötte svallen från båtar på fjorden, där är nu torra land, eller rättare avdunstande dyblandad sandbotten och revlar. Blåmusslor och annat som sjöfåglar vill ha, ligger där och lockar. Och fåglarna kommer. De flyger och de simmar hit. Det är stora måsar och små, det är änder och vadare och jag är helt fångslad av dem och vad de har för sig. Det bildas laguner och i dem har de små måsarna, somliga mindre än duvor, otroligt mycket att göra. De springer och simmar om vartannat, nickar, snurrar, gör blixtnabba utfall, ligger plötsligt stilla. Och in ibland dem simmar änder. Det gräsänder, småskrakar och andra.

Många kommer i par, somliga med ett följe av bitte små duniga ungar som de lär att dyka. Stora måsar och trutar spatsar liksom på aftonpromenad fram och åter längs revlarna. Plötsligt kommer ett gravandpar flygande som två stora svartvita kors. De slår ner ute bland ejdrarna som ligger och driver på tidvattnet i grupper på två. Med kvällssol lysande på de vita och gulfernissade bogar går fiskebåtar förbi, men fåglarna låter sig inte störas det minsta. Jag går ut på tunet och tittar. Fåglarna håller sig stilla ett ögonblick. Men när de sett att det bara är jag, fortsätter de sina lekar och sin skaffning. Jag har slagit mig ner här för att verkligen idka ensamhetens levnadskonst. Jag fiskar ensam, lagar ensam min mat, arbetar ensam, tänker ensam, sover ensam — på sätt och vis, för jag har inte några människor ikring mig. Ändå har jag aldrig haft så mycke sällskap. Fåglar på ängen, i de gamla pilarna, vid brunnen, i oxelvj vid stengårdsgården. Trastar, starar, finkar, sparvar. Ja, raphöns går här och lyser rödbruna i gröngräset bland gullvivor och alla försommarens förtjusande blomster. Högt i skyn seglar fiskgjusen, havstrut och gråtrut

(Forts. på sid. 35)

tätt under Eriksberg, den höga knallen på hisingesidan. Då frågade du mig vad det var för slags gamla murar som syntes på Eriksbergs krön. Vad svarade jag?

— Att det var ruinerna av Birger Jarls fasta hus.

— Rätt! Skulle Birger Jarl alltså haft ett slott i det norska Elfarsyssyl, i vad du poetiskt kallar Ranrike?

— Ingalunda, fader, svarade jag. Riksgränsen gick nämligen inte längs Göta älv hela vägen ut. Ovanför Birger Jarls fäste, där Eriksbergs Mek. Verkstad nu ligger, sneddade Ranrikes gräns in i Torslanda, en uråldrig bygd med en underbar gammal kyrka.

— Var gick då denna svensk-norska gräns ut i havet?

— Över skäret Danmarks Lilja. Därav Dana Fjord, som ju efter naturen endast är en del av Rivö Fjord. Men pappa förstår att det fanns tider —

— Ja, det förstår jag. På Danmarks Lilja bör ju då tre rikens gränser ha mötts?

— Just det! Och nordens tre konungar har en gång ätit middag på det skäret.

Tänk, med flottorna under segel på Rivö-, Dana- och Älvsborgs fjordar! Hirdmän och pikar och sköldar och hornblåsare, förgyllda hjälmar glimmande i Långe- dragluftens disiga solnedgångsljus. Praktfullt, pappa!

— Tydligen. Men vad fick kungarna till middag?

— Detsamma som vi får i dag, kära far, svarade jag. Stekt vitling.

— Men det sa du väl ändå inte i skolan?

— Nej, jag hann inte.

Medan jag sitter i stugan och minns allt detta, drar Ranrike förbi mitt fönster med tredubbla åsar och en milslång strand där ängar och fält söker sig ner till fjorden. Jag säger "drar" förbi, för här, på det hållristade Tanums kust — när man som jag ser landet från öar utanför — ser det verkligen ut som om bergen jagade varandra norrut, bråskande till något ödesdigert möte. Och jag tänker på Mr William Shakespeares sonett:

*Som vågor rulla in mot stenig strand
så är vår levnads timmar jämt på språng
förbi varann som maskor i ett band
de ila ständigt mot sin undergång.*

skivor i veckan

MISSA SOLEMNIS av Beethoven, liksom en rad andra stort anlagda verk för soli, kör och orkester, hör till radions och gramfonens sorgebarn. Att här förena musikens krav och teknikens möjligheter till ett i alla avseenden fulländat återgivande torde nog inte vara möjligt förrän stereofoniprincipen blir allmänt praktiserad. Av de rätt få inspelningar av Durmässan, som hittills sett dagen, är ingen idealisk. Inte ens den version som *Arturo Toscanini* på *Husbondens Röst*, som kommer i gramfonkonserterna på torsdag. När det gäller den äldre maestron är det dock alltid av stort värde att kunna få lyssna till hans tolkning, även om den mikrofontekniska avvägningen och andra dylika saker inte alltid blivit 100-procentigt lyckade.

HILDEGARD RÖSSEL-MAJDAN är en för oss tämligen obekant men förnämlig altsångerska i Wien — sedan några år verksam vid *Statsoperan* — som det amerikanska skivbolaget *Westminster* flitigt utnyttjat. Hon har bl. a. sjungit i en serie verk som *Herman Scherchen* dirigerat i hennes hemstad: *Beethovens nionde symfoni*, *Mozarts Rekviem*, *Bachs Matteuspassion* och sex av hans kantater. Dessutom har *Hildegard Rössel-Majdan* ägnat en hel *Lp-skiva* åt sänger av *Antonin Dvorak* med pianisten *Franz Holetschek* som ackompanjör. För den har hon valt tonsättarens tre största sångcyklar: de tio bibliska sångerna op. 99, *Liebeslieder*

För vård, vila och rekreation
RES TILL MÖSSEBERG

Mössebergs Kuranstalt ger *Er* rika möjligheter att vila och hämta nya krafter. I en vacker trakt med hög luft har *Ni* där tillgång till modern komfort med hemtrevliga gästrum och sällskapsrum samt ett gott kök. Största hänsyn tas till individuella önskemål. *Kuranstalten* har en fullständig modern invärtes-medicinsk undersöksavdelning. *Hjälpension från 18:—*. För vistelse vid *Mösseberg* utgår ersättning från sjukkassan i de fall, då sjukhusvård anses nödvändig. *Tag kontakt med Mössebergs Kuranstalt* per tel. *Falköping 13220* (växel) eller skriv en rad och begär broschyr.

AB Mössebergs sanatorium och badhotell Falköping

op. 83 och *Zigeunermelodien* op. 55. Ur den senare, som innehåller ett par av *Dvoraks* mest kända sånger, kommer ett litet urval i gramfonmusikerna på lördag. **KUNGLIG BARNKAMMARMUSIK** är den "Nursery suite" av *Edward Elgar*, som inleder fredagens morgonkonsert. *Sir Edward* innehade på sin tid befattningen som *Master of the King's Music*. Som sådan komponerade han år 1931 sviten för dåvarande hertigparet av *York* och deras barn, prinsessorna *Elisabeth* och *Margaret Rose*, och han fick även näddigt tillstånd att tillägna dem verket. De kungliga var också närvarande vid uruppförandet, som var arrangerat av *Husbondens Röst* i samband med verkets inspelning med *Londons symfoniorkester* under tonsättarens ledning. Samma orkester spelar på den nu aktuella skivan de 7 små satserna med avslutande coda, och dirigert av *Lawrance Collingwood*. *Columbia* har publicerat barnkammarsviten tillsammans med två andra *Elgarsaker*.
Bengt Kyhlberg

Evert Taube ...

(Forts. fr. sid. 5.)
posterar på vrakar och klippor. Och så alla dessa änder, strandpipare och strandskator. Just nu slog en kråka ner på en raphöna några meter från mitt fönster. De sprang och flög och rullade runt på marken och slogs så jag har aldrig sett maken. Fjädrarna rök. Men jag sprang dit. Kråkan flög upp i berget och raphönan stack in under slånbuskarna vid foten av berget. Jag gick runt berget för att komma upp på en tillgänglig sida. På en bukig häll med lavar, tuvor, ljung och enar hade kråkhonan sin källskänk. Där låg fågelungeben, urättna blåmusslor och en snäcka som jag inte minns vad den heter. Men som jag tecknade, eftersom den var så vacker. Den var precis lika lång som mitt pekfinger. Låg inom en krans av nyfångade blåmusslor.

Peripetin i detta kråkråma bestods av skalen efter de fem ejderäggen. De fem ejderäggen som hade försvunnit ur' ejderboet helt nära min stuga. Detta vackra och dunrika ejderbo med fem gröngula ägg hade väckt min beundran och eftertanke och även stadgat min moral, i det att jag fann det just när jag var frestad att gå med på en kompromiss som jag näppeligen som konstnär borde gå med på. Ejderboet gav mig den rätta tankeställaren!

Låt mig beskriva det!
På en av de frodiga gräspallar som får riklig bevattning från tillsluttande bergsslänter men snabb avrinning på slänter nedåt, så att de växlar snabbt från torrhet till frodighet, men aldrig blir vattensjuka — på en av dessa, den vackrast belägna för utsikt och omgivning, hade vår ejderhona byggt sitt bo.

Huru?
Jo, hon hade trampat och krängt i ordning en smal väg i det frodiga gräset, utan att kvadda bestånden av mandelblom och *ranunculus ficaria*, sandstarr, vipstarr och värbrodd. Denna väg, eller stig, doldes nästan fullständigt av de nämnda växterna, så att den tedde sig närmast som en tunnel. Tunneln ledde in under det stormböjda skelettet av en jolster, en salixart som många kallar "videbuske". Den döda, sega jolstern bildade liksom ett galler

HEM OCH FAMILJ

HUSMORS GYMNASTIK

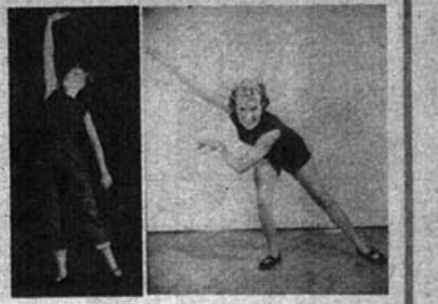
Måndag och torsdag

Stå med fötterna ihop och armarna nere vid sidan. Sväng bägge armarna framåt till axelhöjd och böj dem sedan med armbågarna nere vid sidan och handflatorna uppåt. Lyft armarna uppåt så armarna blir sträckta och för dem sedan framåt nedåt till sidan igen.

Stå på vänster fot och böj upp höger knä mot magen på samma gång som vänster knä böjs lite. Sätt sedan i höger tåpets i golvet rakt bakåt med sträckta knän och höftleder.

Stå med fötterna ihop, sväng höger arm utåt uppåt till ovanför huvudet och sätt på samma gång vänster tå i golvet åt sidan och gör en sidböjning till vänster. (Bild 1.) Sträck därefter höger arm mot taket och klappa med höger handflata mot taket och vänster handflata mot golvet. Sätt därefter tillbaka vänster fot intill höger och sväng höger arm utåt nedåt till sidan.

Stå med benen isär och ryggen nedåtböjd. Med tyngdöverföring från fot till fot och med böjliga

knän svep med armarna i golvet från sida till sida. (Bild 2.) Res därefter upp kroppen och gör en sidvridning med armarna uppåt-lyftade snett bakåt.

Hoppa två små hopp på den ena foten medan det andra benet svänger rakt ut åt sidan. Sätt det svängande benets fot i golvet i kors bakom den andra foten och fortsätt hoppet och benvängningen.

Ligg raklång på golvet med armarna ovanför huvudet. Lyft vänster ben och höger arm och slå ett lätt slag med fingrarna på benet. Sänk tillbaka armen och benet och lyft höger ben och vänster arm.

Ligg kvar med armarna i golvet ovanför huvudet och rulla underkroppen från sida till sida.

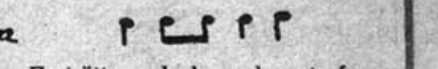
Ligg på magen och gör ryggböjningar bakåt.

Bålrullning. *Elsie Hjertén*

VI LEKER MUSIK

Fredag

Tonsätt den välkända ramsan. Först söker man textens rytm på följande sätt: — Vad ska vi göra?

Fortsätt med de andra stroforna. När du läser texten högt för dig själv, försök att höra när och var du höjer och sänker rösten. Det blir en god hjälp när du till slut formar melodien.

Vad skall vi göra?
Ta ett par katter och köra
Ta svansen till töm,
och köra rakt i
Motala Ström.

ovanför boplatsen och en palissad runt omkring. Över detta stöd hade ett par *rubus* med förtjusning brett ut sina frodiga blad. Den ena sorten, blåhallonet, var så tätbladig att all insyn till boet var utesluten. Den andra sorten växte tvärsigenom det hela och bredde ut en baldakin högt över jolstern. Kring själva boets rotunda och undertill hade den erfarna ejderhonan lagt vitt gräs, strån, värbrodd och saltorkade lavar, alltsammans absorbent och förträffligt som profylax mot vattensjuka.

Men kråkan — hör och häpna — har bo med ungar i ett urgammalt pilträdd vid min brunn! I dag när jag hade pilkat torsk västerpå och rensat torskarna vid min köksdörr gick jag till brunnen efter vatten till skölje. När jag skramlade med spannen i brunnen, flög kråkan ut ur boet i pilen. Hon hann före mig till kökstrappan, högg en av de tre torskarna och fastän hon tappade den tre gånger fick hon den i alla fall slutligen opp i boet till ungar. Ingenting vore enklare än att skjuta kråkan. Ungarna kan jag

peta ner med en åra. Jag anser emellertid att ungarerna skall ha sin möjlighet att undkomma. Det skall allt vilt ha. Under tiden kalasat kråkfamiljen på ejderarnas och ändernas ägg och även på trastarnas, och kastar sig över våra raphöns och stjälar mina torskisar som det tar så mycken tid och tålmod att ro ut och pilka.

Jag var nyss över till egentliga *Ranrike* för att köpa mjöl och fotogen. När jag berättade det här för handelsmannen svarade han, sedan han först fyllt min damejeanne med petroleum:

— Je kann'te fåt te ant än dette: kråka begriper atte Tauben e reliseshöl!

Alltså den tolfte mars! Jag ser *Dig, poeta tragico errante*, lyssnande under *Sirius'* skimrande diamant medan *Ingrid* med nedsvallande lockar granskar sin *Gunnar Eke-löfs* vitmenade ben.

Vackert!
Och cypresserna...
Saluti, caro, arrivederci!
Din Evert Taube